

Arbeidstechniek is een kunde

Op de middag van de 29^e oktober j.l. bezochten ruim 100 deelnemers de SAOB-bijeenkomst '*Arbeidstechniek: Terugzien, maar vooral ... vooruitkijken*'. Het thema werd door vier sprekers ingeleid, te weten: ir. E.W. van Baarsel (Advericom), H.A.J. Flapper (Bouwinnovator), A.C.B. Polman (VOA Acces) en prof. ir. G.J. Maas (Koninklijke BAM-Groep).

Arbeidstechniek lijkt - aldus van Baarsel - uit te zijn; het is niet sexy. En dat is volgens hem volslagen onterecht. Want de arbeidsproductiviteit in de bedrijven in Nederland is de laatste jaren minder gestegen dan in andere landen om ons heen en zeker minder dan de lonen. Dat zet de winstmarges onder grote druk.

In de bouwrijverheid is zelfs bijna sprake van een nulgroei. Als oorzaken kunnen daarvoor worden genoemd:

- toename van de inzet van relatief laaggekwalificeerd personeel
- matige concurrentie
- innovatie onvermogen
- lage managementprioriteit voor productiviteitsvraagstukken.

De lage managementprioriteit verklaart volgens Van Baarsel ook waarom de arbeidskundige binnen veel (bouw)bedrijven zeldzaam is geworden. Daarenboven constateert hij, dat het beleid van de overheid ook niet altijd gericht was en is op het laten stijgen van de arbeidsproductiviteit. Speerpunt van beleid in economisch minder gunstige tijden - ook nu weer - is het bestrijden van werkloosheid en het scheppen van nieuwe banen. Wel de productie omhoog (meer mensen inzetten), niet de arbeidsproductiviteit. Tijdens perioden van economische groei ontstaat er een gebrek aan arbeidskrachten en zou het verhogen van de arbeidsproductiviteit (productie per arbeider per tijdseenheid) de aangewezen weg zijn. Factoren die de arbeidsproductiviteit verhogen zijn:

- stijging van beschikbare hulpmiddelen en instrumentarium
- terugdringing van verstoringen in het arbeidsproces
- proces- en productinnovatie.

Deze factoren dragen in belangrijke mate bij aan de pertinente noodzaak om binnen de bedrijfstak bouw tot fundamentele verbeteringen te komen. De markt vraagt erom.

Volgens professor Maas kan er dus niet genoeg aandacht worden gegeven aan het feit, dat het in de bouw beter kan en moet. Omdat bouwen mensenwerk is, is daarbij is de menselijke factor een wezenlijke factor. Maar die lijkt een beetje uit het zicht te zijn verdwenen. Toch leeft - aldus Maas - arbeidskunde nog volop. Maar de aandacht ervoor is verschoven. Dat is het gevolg van de toenemende rationalisatie, specialisatie en prefabricage waardoor, enerzijds, de hoeveelheid arbeid op de bouwplaats is verminderd en, anderzijds, arbeid is verschoven van de hoofdaannemer naar gespecialiseerde onderaannemers en toeleveranciers.

Polman schetst de ontwikkelingen in de markt en die van het bedrijf. Bedrijven die hun op productiviteit en kwaliteit georiënteerde aanbod-gestuurde organisatie ontwikkel(d)en naar een vraag-gestuurde organisatie, die niet alleen productief is en kwaliteit levert, maar ook flexibel en innovatief is. Die ontwikkeling vraagt van organisaties, dat zij hun producten voortdurend aanpassen aan de wensen van de klant - consumentgericht bouwen ! - en bijgevolg hun processen optimaliseren en (her)inrichten. En daarom zal volgens Polman de bouw goed geschoolde arbeidskundigen blijvend nodig hebben. Want optimaliseren en (her)inrichten is immers pas mogelijk als er voldoende inzicht bestaat in (arbeids)processen, in werkmethodeken en in arbeids- en kostennormen.

Flapper legt nadrukkelijk de relatie tussen arbeidskunde en arbeidsproductiviteit. Ook hij onderstreept het belang van professionele kennis op het gebied van werkmethoden en werkprocessen. Elke aannemer dient die kennis in huis te hebben of te halen. Maar het is de vraag - aldus Flapper - of dat momenteel wel zo is. Aan de hand van voorbeelden uit het afbouwproces van woningen laat Flapper zien, dat daar nog veel te innoveren is hetgeen de productiviteit sterk zal verbeteren. Kortom, het belang van de arbeidskundige discipline is groot en groter dan de aandacht die het anno 2003 krijgt.